

Skriftlige indlæg fra Det Økonomiske Råds medlemmer

På de følgende sider er gengivet skriftlige indlæg fra medlemmer af Det Økonomiske Råd. Følgende medlemmer har ønsket at give skriftlige bidrag:

Økonomiministeriet	176
Finansministeriet	177
Miljø- og Energiministeriet	179
Dansk Arbejdsgiverforening	183
Landsorganisationen i Danmark	184
Dansk Industri	185
Håndværksrådet	187
Landbrugsraadet, Dansk Familie Landbrug og Danske Andelsselskaber	188
Det Danske Handelskammer	191
Dansk Handel & Service	192
Finansrådet	195
Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd	196
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd	198
De kommunale organisationer	200
Særlig sagkyndig, Finn R. Førsund	202

Økonomiministeriet

Formandskabets vurdering af konjunkturbilledet deler vi i store træk i Økonomiministeriet.

Der er udsigt til pæn vækst i udlandet i de kommende år. Udviklingen rummer samtidig en række usikkerhedsmomenter, der er større end tidligere. Det drejer sig om væksten i USA, der er for nedadgående, og den fremtidige USD/euro-kurs. Der er en vis risiko for, at de høje oliepriser - hvis de forbliver på et højt niveau - yderligere vil mindske den internationale vækst.

Formandskabet tegner et relativt optimistisk billede af udviklingen i den indenlandske efterspørgsel i de kommende år. Især væksten i privatforbruget og boligbyggeriet forekommer rimeligt højt. Ligeledes er skønnene (2002-2003) for betalingsbalanceoverskuddet og den offentlige gældsnedbringelse meget optimistiske. For sidstnævntes vedkommende gælder dog at gældsudviklingen ikke vil blive nedbragt så meget som angivet i rapporten, idet ikke hele overskuddet i ATP bør medregnes.

I rapporten kunne der også med fordel have været sat større fokus på, hvor store muligheder der er for yderligere at nedbringe ledigheden. Der er ingen tvivl om, at arbejdsmarkedssituationen er stram. Ledigheden er i dag på et historisk lavt niveau, formentlig under det strukturelle niveau. Der er ikke megen plads til yderligere fald, uden at det fører til flaskehalse og for høje lønstigninger.

Som også formandskabets rapport konstaterer, er det lykkedes at fastholde fastkurspolitikken efter euroafstemningen. Det bør dog tilføjes, at det er knap så udfordrende at føre fastkurspolitik overfor en valuta, der deprecierer og med bedre nøgletal for dansk økonomi end i euroområdet. Den faste krone vil for alvor stå sin prøve ved en lavkonjunktur og ved uro på de internationale valutamarkeder. Det må forventes, at rentespændet udvides, når - som det også af IMF og OECD påregnes - euroen styrkes. Hertil kommer, de fordele som Danmark ikke får i ude situationen, som dog først ville være slået fuldt igennem på længere sigt.

Den økonomiske politik

Finansloven for 2001 blev lidt mere lempelig end regeringen havde lagt op til med finanslovsforslaget. Der er dog værd at understrege, at der fortsat vil være et pænt overskud på de offentlige finanser, og at nedbringelsen af den offentlige gæld sker i betydeligt tempo. Strategien med vægt på gældsnedbringelse for at kunne imødegå udfordringerne fra den demografiske udvikling i retning af flere ældre følges.

Den forholdsvis stramme situation på arbejdsmarkedet betyder naturligvis, at der er

behov for at følge løn- og prisudviklingen meget nøje. Der er ingen tvivl om, at udover gældsnedbringelsen er sikringen af tilstrækkeligt arbejdsudbud centrale langsigtede udfordringer for den økonomiske politik. Det er derfor også vigtigt, at de gennemførte reformer på arbejdsmarkedet virker efter hensigten og få det rummelige arbejdsmarked til at fungere. Det kunne godt have været stærkere betonet i formandskabets rapport.

Rapporten peger i øvrigt på en række vigtige forhold omkring energiafgiften.

Naturforvaltning og biologisk mangfoldighed

Rapportens kapitel om naturforvaltning og biologisk mangfoldighed er interessant læsning. Emnet er aktuelt og regeringen har nedsat det såkaldte *Wilhelmudvalg*, hvis opgave det netop er at tilvejebringe et grundlag for udarbejdelse af en dansk handlingsplan på dette område.

Kapitlet peger bl.a. på, at der kan fås mere miljø for pengene på naturforvaltningsområdet.

Procedure

Økonomiministeriet har ikke planer om at ændre loven om Det Økonomiske Råd, herunder formandskabets uafhængighed. Støtter formandskabets forslag om, at der ses nærmere på procedurerne for rådsmøderne og offentliggørelse af rapporter, således at de er tidssvarende og tilfredsstillende for rådets medlemmer.

Finansministeriet

Prognosen optegner et meget positivt billede af en balanceret udvikling i dansk økonomi. Ledigheden forudses at falde yderligere fra et lavt niveau, samtidigt med at løn- og prisstigningerne aftager, og der ventes en afdæmpning af erhvervsinvesteringerne med henvisning til lav kapacitetsudnyttelse. Der forventes betydelige og styrkede overskud på betalingsbalance og de offentlige finanser.

Det er ikke oplagt ud fra den gjorte prognose, at finanspolitikken ud fra en konjunkturmæssig synsvinkel skulle være for lempelig.

Prognosen kan imidlertid vise sig at tegne et for optimistisk billede af balancestørrelserne, og det er i den forbindelse nødvendigt løbende at overvåge, om den økonomiske politik er dimensioneret rigtigt.

Det er korrekt, at realvæksten i det offentlige forbrug i 2001 tegner til at blive større end

planlagt, mens væksten i de foregående par år stort set fulgte udgangspunktet om vækstrater på 1 pct. årligt. Men finanspolitikken for 2001 skal vurderes i lyset af, at nye initiativer er stort set fuldt finansierede – den positive aktivitetsvirkning skyldes ”det balancerede budgets multiplikator”.

Overfinansiering af finanslovsaftalen er fravalgt i lyset af det samlede gunstige konjunkturbillede og sociale hensyn knyttet til energiprisernes virkning på realindkomst og privat forbrug.

Ved vurdering af finanspolitikken i flerårigt perspektiv er det nødvendigt også at inddrage de forsinkede virkninger fra de foregående års finanspolitik og Pinsepakkens opsparingsinitiativer. Det synes ikke at indgå i formandskabets vurdering.

Det skrives, at den europæiske konjunktur og rente med tendens til pengepolitiske stramminger ikke skulle passe godt til den danske konjunktursituation. Det hænger imidlertid ikke godt sammen med vurderingen af, at finanspolitikken burde være strammere. Også OECD vurderer, at dansk økonomi tværtimod er i konjunkturmæssig fase med euro-landene.

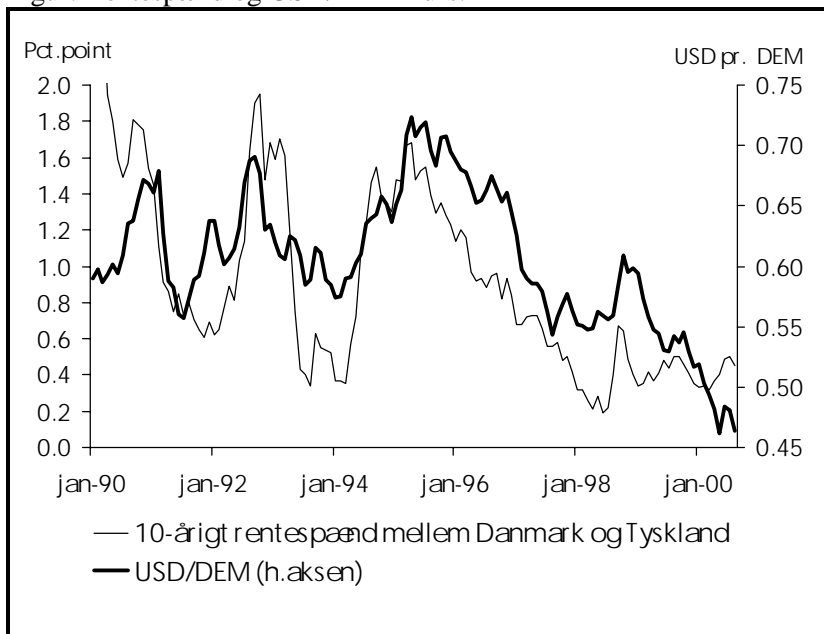
Der er ingen mulighed for efter kun to måneders forløb at vurdere konsekvenserne af afstemningsresultatet om euroen for udviklingen over de næste 10 år som helhed, inkl. betydningen for rentespændet og en række andre faktorer.

Det lykkedes Nationalbanken, med støtte fra den brede og klare opbakning til fastkurspolitikken og bekræftelsen af viljen til eventuelle nødvendige finanspolitiske tiltag, at forebygge uro om kronen omkring afstemningstidspunktet.

Rentspændet har for den lange rente været ca. 0,2 pct.enheder højere end den er i Euro-landene uden for Tyskland. Den korte merrente har været lidt højere end dette.

Rentspændet er imidlertid aktuelt påvirket af den lave euro-kurs, jf. figuren, og de særligt gunstige nøgletal for dansk økonomi. Det diskuteres ikke nærmere i rapporten. Rentspændet har historisk haft en tæt sammenhæng med D-marken/euroens kurs over for dollar.

Figur. Rentespænd og USD/DEM kurs.

At euro-deltagelse frem for fast kurs ville have været en fordel vil især fremstå i en situation med høj eurokurs, svækket dansk konjunktur og svagere nøgletal, hvor det uden for euroen risikeres, at et stigende rentespænd selvforstærker et tilbageslag. Dansk økonomi er mere sårbar end ved eurodeltagelse, og omhyggelig forebyggelse af en ubalanceret udvikling er derfor meget afgørende.

Miljø- og Energiministeriet

Konjunkturvurderingen

I konjunkturvurderingen anbefaler formandskabet, at energifgifterne ikke sænkes, selvom oliepriserne for øjeblikket ligger på et højt niveau. Miljø- og Energiministeriet er helt enig i denne vurdering. Energipolitikken har siden oliekriserne i 70'erne bl.a. været med til at forebygge, at prisstigninger på olie i fremtiden vil få så store konsekvenser, som de havde dengang. I denne politik har energifgifterne været et meget vigtigt element. Hertil kommer, at afgifterne er et vigtigt element i miljøpolitikken. Danmark har valgt at sætte nogle ambitiøse mål for vores indsats mod drivhusproblemet. Afgifterne på energi er et væsentligt middel til opfyldelse af disse mål. Nedsættelse af energifgifter-

ne ville derfor nødvendigvis udløse andre tiltag for at opfylde vores reduktionsforpligtelser. Endelig har energiafgifterne medvirket til en omstilling af vores skattesystem, så skatterne på indkomst er blevet aflastet, mens råstoffer og produkter, der giver anledning til miljøbelastning er blevet pålagt afgifter.

Formandskabet foreslår endvidere at skærpe beskatningen af den fremtidige olie- og gasproduktion, i det den danske beskatning er forholdsvis lempelig sammenlignet med andre lande omkring Nordsøen.

Dette fremgår ikke så entydigt af Skatteministeriets notat om kulbrintebeskatning, og Miljø- og Energiministeriet kan oplyse, at Holland i sommer har lempet beskatningen af olie- og gasindvinding. Det er derfor vigtigt, at en skærpelse af beskatningen - specielt ved høje oliepriser - gennemføres således, at vilkårene for efterforskning og indvinding på dansk område forsat er konkurrencedygtige med andre dele af Nordsøen, når de relativt begrænsede reservoirstørrelser tages i betragtning.

Naturforvaltningen

Miljø- og Energiministeriet finder det meget positivt, at Formandskabet har valgt at analysere problemstillinger inden for naturforvaltningsområdet. Det er endvidere glædeligt, at formandskabet påpeger, at vores velfærd afhænger af naturen og at undersøgelser viser, at en indsats kan have ganske betydelig velfærdsøkonomisk værdi. Formandskabet gør derudover opmærksom på, at naturgenopretning og skovrejsning udover værdier for brugerne kan medføre meget betydelige værdistigninger på nærliggende grunde og huse.

Inden for den danske naturforvaltning er der et meget bredt spektrum af mål og der anvendes mange forskellige virkemidler. Nogle gange er et virkemiddel rettet meget specifikt mod et konkret mål, men for det meste forfølges et mål med mange forskellige virkemidler herunder såvel direkte regulering, økonomiske virkemidler og offentlig forvaltning. Et eksempel er de mange forskellige virkemidler, som er anvendt i forbindelse med Vandmiljøplan II. Omvendt er det også sådan, at en række virkemidler understøtter flere forskellige mål. F.eks. kan skovrejsning understøtte målsætninger vedrørende fordobling af det danske skovareal, vandmiljøet, friluftsliv, biologisk mangfoldighed m.v.

Inden for naturforvaltningsområdet er der sket en væsentlig udvikling over tid i måden at prioritere indsatsen. Bærende har været en stadig stærkere fokusering på flersidighed – dvs. flere mål er søgt fremmet på et og samme areal. Det er en konsekvens af, at Danmark er et land, hvor der af naturlige grunde er fokus på arealknaphed.

Dette medfører, at der er væsentlige metodiske udfordringer forbundet med at analysere og evaluere resultaterne af den mangeartede indsats inden for naturforvaltningen. På en lang række områder er der kun sparsomme kvantitative data. Det begrænser antallet og

karakteren af de systematiske analyser, der kan gennemføres.

Formandskabet præsenterer endvidere nogle forsøg på at evaluere naturforvaltningen. Miljø- og Energiministeriet finder, at der er behov for her at pege på nogle væsentlige begrænsninger i formandskabets analytiske tilgang til evalueringen af naturforvaltningen og med deraf følgende fejlagtige konklusioner:

Det er problematisk, at formandskabet baserer sin evaluering af naturforvaltningen på en metodik, der fokuserer på få, ikke dækkende indikatorer. Der inddrages kun få af de aktuelle mål og kriterier og analysen omfatter alene nogle af de forskellige virkemidler, der faktisk anvendes for at nå målene med naturforvaltningen. I analyserne ses bort fra politisk fastlagte kriterier som f.eks. princippet om frivillighed og lokalt samarbejde, samt om flersidighed i arealanvendelsen. Formandskabet synes endvidere at antage, at hver enkelt ordning eller virkemiddel inden for naturforvaltningen skal tilgodese hvert enkelt af de forskellige mål. Dette er ikke tilfældet. Det skal tilstræbes, at de enkelte ordninger tilsammen forfølger de forskellige mål. Endelig er det et metodisk problem, at gamle aktiviteter vurderes på baggrund af nye kriterier uden hensyntagen til skift i fokus på kriterier og mål undervejs.

I analysen af arters beskyttelse i Danmark fokuseres f.eks. alene på fredninger og Natura 2000-områder. Fredningsindsatsen efter naturbeskyttelseslovens kapitel 6 har i Danmark gennem tiden hovedsageligt været fokuseret på landskabelige og geologiske forhold frem for 'artsbeskyttelse'. En evaluering af effektiviteten af mange års fredningsindsats alene på baggrund af 'artsbeskyttelse' har således en stærkt begrænset udsagnskraft. Dertil kommer, at 'artsbeskyttelsen' evalueres efter forsimplede modeller, der f.eks. ikke inddrager andre væsentlige virkemidler som f.eks. §3 beskyttelse efter Naturbeskyttelsesloven, jagt- og vildtforvaltningslovens bestemmelser, den generelle fredning af krybdyr og padder og særlige tiltag og regler som f.eks. etablering af faunapassager og påbud om brug af odderriste ved ruse-fiskeri.

Et andet eksempel på at analyserne er for snævre og derfor resulterer i forkerte konklusioner, er evalueringen af friluftsområdet under den statslige naturforvaltning. Formandskabet anfører i indledningen til afsnit II.8, at der ikke er tegn på at friluftprojekterne er prioriteret med henblik på at skabe rekreative værdier nær byerne.

Dette har imidlertid ikke været et centralt mål med friluftprojekterne. Friluftprojekterne har til formål, at forbedre adgang til naturen samt fremme naturforståelsen, f.eks. gennem etablering af naturcentre, naturskoler m.v. Det har således været udgangspunktet, at formidle naturen, hvor den er – eksempelvis på Møns Klint og i Mønsted Kalkgruber, hvor der er bevilget midler til naturcentre ligesom naturskoler m.v. er placeret i tilknytning til eksisterende natur. Hvor der skabes ny natur, gennem skovrejsning og naturgen-

opretning, har der derimod været fokus på, at dette så vidt muligt sker bynært for herigennem at forøge de rekreative muligheder. Formandskabets analyse indikerer da også, at denne prioritering har fundet sted.

Et tredje eksempel på at simple analysemetoder resulterer i misvisende konklusioner, er vurderingen af den statslige skovrejsning, hvor hele den statslige skovrejsning uanset tidspunktet vurderes i forhold til grundvandskriteriet, der først blev et centralt prioriterings kriterium fra 1998. Hertil kommer, at der anvendes nitratinholdet i øvre grundvandsmagasin samt lerandelen, som indikator for, hvor der kan prioriteres for grundvandshensyn. Dette synes overordentlig simplificeret i lyset af, at Miljøstyrelsens zoneringsvejledning fra 2000 fylder 153 sider med forhold, der skal behandles for at foretage en gennemarbejdet zoneringsplan.

Miljø- og Energiministeriet finder formandskabets grundlæggende evalueringsmetode interessant og har anvendt samme metodiske princip ved zoneringsplan af landet efter drikkevandsinteresser i forbindelse med den seneste udpegning af indsatsområder for den statslige skovrejsning. Miljø- og Energiministeriet har her - som opfølgning på det nye kriteriepapir fra 1998, hvor grundvandsbeskyttelse opprioriteres - revideret de områder, hvor den statslige skovrejsning primært bør finde sted. I den forbindelse anvendtes i særlig grad amternes udpegning af områder med særlige drikkevandsinteresser. Således er langt hovedparten af de aktuelle 95 indsatsområder beliggende i områder med særlige drikkevandsinteresser. Det kan i øvrigt oplyses, at den seneste evaluering af skovrejsningen (2000) har opgjort, at 86% af de påbegyndte statslige skovrejsningsprojekter i perioden 1989 - 1998 lå helt eller delvist indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser.

Det er som nævnt glædeligt, at formandskabet også tager fat på den meget vanskelige metodiske opgave, det er at gennemføre en evaluering af projekter med en flersidighed af målsætninger og hensyn. Det er dog vigtigt at understrege, at det metodiske problem - behov for forsimpling - i forhold til evalueringen ikke bør være styrende i forhold til en virkelighed, hvor flersidigheden er nødvendig. Udfordringen ligger i at udvikle evalueringsmetoderne til at dække bredden i mål og midler fremfor at indskrænke flersidigheden i den virkelige verden.

Miljø- og Energiministeriet er enig med formandskabet i, at vi til stadighed skal stræbe efter at blive bedre til at skabe overblik og helhed samt udvikle redskaber til brug for prioriteringen af naturbeskyttelsesindsatsen. Dette er også et led i Wilhjelmudvalgets arbejde, der skal belyse behovet for målretning og prioritering af naturforvaltningsindsatsen, samt overvågning, dataindsamling og -registrering. Miljø- og Energiministeriet er også enig med formandskabet i, at arbejdet med samfundsøkonomiske metoder, der systematisk bygger på kvantitative data, skal prioriteres.

Dette arbejde er også generelt opprioriteret af Miljø- og Energiministeriet de seneste år og indgår i såvel Vilhjelmudvalgets arbejde, som det arbejde, der pågår omkring et nyt nationalt skovprogram. Formandskabets diskussionsoplæg har til trods for de kritiske bemærkninger været med til at rejse nye problemstillinger, som ministeriet vil inddrage i det videre arbejde.

Dansk Arbejdsgiverforening

Det er Dansk Arbejdsgiverforenings (DA) vurdering, at Formandskabets lønskøn for 2000 synes noget ud af trit med den faktiske udvikling. Lønudviklingen på DA-området har i de tre første kvartaler i år i gennemsnit ligget ca. ½ pct. under Formandskabets forventninger. Der er desuden ikke i overenskomstaftalerne fra foråret belæg for en fortsat høj lønudvikling til næste år.

Arbejds-markedets parter har således med forårets overenskomstaftaler skabt fornuftige rammer for den lokale lønfastsættelse. Et stærkt fokus på konkurrencevilkår hos virksomhederne betyder, at danske virksomheder for første gang i mange år er tæt på at kunne lukke gabet mellem dansk og udenlandsk lønudvikling.

Hvorvidt udligningen af danske og udenlandske omkostninger kan blive til virkelighed, afhænger også af, om man fra politisk side vælger at lægge endnu flere byrder på virksomhederne de kommende år. DA har sin frygt, ikke mindst set i lyset af aftalerne om finansloven for 2001, som koster private virksomheder over 1½ mia. kr. alene på anvendelse af arbejdskraft.

I de øvrige europæiske lande går udviklingen i den modsatte retning. Nye tal fra EU-kommissionen viser, at virksomhedernes indirekte lønomkostninger i euro-landene i øjeblikket bliver klart reduceret – helt i tråd med EU-kommissionens generelle anbefalinger.

Som Formandskabet selv understreger, er arbejdsmarkedets funktionsmåde nøglen til, om dansk økonomi kan få fuld fordel af de kommende års vækst.

Formandskabet antager, at de seneste års arbejdsmarkedsreformer har øget fleksibiliteten på arbejdsmarkedet. Samtidig fremhæver Formandskabet, at hvis den økonomiske vækst på længere sigt bare skal holdes på samme moderate niveau som i dag, stiller det krav til reformer, der kan øge arbejdsudbudet.

Formandskabets diskussionsoplæg bibringer desværre ikke ny viden om de grundlæggende sammenhænge og problemstillinger på arbejdsmarkedet.

DA havde gerne set, at Formandskabet havde gennemført et overordnet eftersyn af det danske arbejdsmarked, som det ser ud ved indgangen til det nye århundrede: Hvor langt er det danske arbejdsmarked fra sin kapacitetsgrænse? I hvor stort omfang har de seneste års arbejdsmarkedsreformer hjulpet med til at flytte denne? Og i hvilken retning er der behov for yderligere reformer? Der er mange spørgsmål at tage fat på og svarene er helt centrale i relation til råderummet for den øvrige økonomiske politik i Danmark.

Landsorganisationen i Danmark

Det anføres, at udsigterne for de kommende år ikke er påvirket negativt af afstemningsresultatet i forhold til situationen før afstemningen (om euro'en) blev udskrevet.

Hvis der tænkes på rentespændet, kan det ganske rigtigt konstateres, at det ikke er steget efter afstemningen. Men det er heller ikke elimineret, som det stort set ville have været tilfældet ved et ja. Derfor er det stadig klart, at konjunkturbilledet kunne have været endnu mere gunstigt, og at danskerne har sagt nej til nogle fordele den 28. september.

De mere langsigtede virkninger af afstemningsresultatet drejer sig ikke mindst om den fremtidige konkurrence på markederne for varer og tjenester samt effekter på internationale virksomheders lokalisering. Det er endnu for tidligt at vurdere, i hvilket omfang dansk økonomi mister fordele på disse områder.

Det påpeges, at finanspolitikken er for lempelig med baggrund i en beregning af finanseffekten på SMEC-modellen. Det må understreges, at selv om finanseffektberegninger er nyttige i vurderingen af den økonomiske politik, er der tale om summariske mål, som ikke kan stå alene, og som kan være udtryk for tilfældigheder frem for aktive finansielle beslutninger.

Det fremgår f.eks. af metodeboksen, at beregningernes nulpunkt vedrørende den offentlige beskæftigelse er arbejdsstyrkevæksten. Da arbejdsstyrken defineres som summen af beskæftigede og registrerede ledige, er det afgørende for finanseffekten fremover, hvilke skøn, der er lagt ind for udviklingen i den private beskæftigelse. Her er det bemærkelsesværdigt, at prognosen stort set forventer uændret beskæftigelse i den private servicesektor de kommende år. Det virker alt for pessimistisk, og en mere realistisk vurdering vil - med mindre den øgede private beskæftigelse alene modsvares af lavere registreret ledighed - automatisk føre til en højere forventet arbejdsstyrke og dermed en strammere finanseffekt.

Et vigtigt supplerende mål til finanseffekten er, om den økonomiske politik giver anledning til øget inflation, og i den aktuelle situation er svaret negativt.

Når inflationen ser ud til at falde de kommende år skyldes det bl.a. strukturpolitiske tiltag, som har forbedret arbejdsmarkedet samt markederne for varer og tjenester. Dertil kommer indsatsen for at udvide arbejdsstyrken og skabe et mere rummeligt arbejdsmarked. Disse initiativer ligesom Pinsepakken ikke medtaget i opgørelsen af finanseffekten.

Overvejelserne om at skærpe Nordsøbeskatningen vil betyde, at samfundet får en større andel af overskuddet fra den danske undergrund. Det vil også hænge sammen med den overordnede strategi i skattepolitikken om at lægge vægt på immobile skattekilder og hindre overbelastning af lønmodtagerbeskatningen.

En skærpelse af Nordsøbeskatningen kan uden problemer foregå ved udvinding på nye oliefelter - eller øget udnyttelse af eksisterende. Et alternativ kan være, at staten i højere grad indgår som ejer i fremtidige udvindingsprojekter. Man bør dog ikke udelukke øget beskatning af den nuværende produktion, selv om det kan virke som skat med tilbagevirkende kraft. Der er masser af eksempler på skatteomlægninger med lignende virkninger, og derfor må beskatningen af den nuværende produktion i Nordsøen vurderes efter samme overordnede hensyn, som den øvrige skattepolitik.

Dansk Industri

Dansk Industri kan tilslutte sig det billede, som Formandskabet tegner af den danske og internationale økonomi. Eksporten viser pæn fremgang takket være en kraftig international højkonjunktur.

Det er dog udelukkende den gunstige internationale udvikling, der trækker eksporten. Trods den meget stærke dollar taber vi faktisk fortsat markedsandele på eksportmarkederne. Og opgaven med at sikre konkurrenceevnen – og dermed markedsandelene – bliver ikke lettet af en række nye afgifter på anvendelsen af arbejdskraft.

Der er behov for at forhindre en yderligere forværring af konkurrenceevnen – og dermed tiltagende tab af markedsandele. Dette er specielt vanskeligt i den nuværende situation, hvor arbejdsmarkedet er presset – og i betragtning af at der ikke er udsigt til, at presset lettes foreløbig. Det er et af de væsentlige problemer for dansk økonomi for tiden.

Et andet væsentligt problem for dansk økonomi er den manglende kontrol med væksten

i de offentlige udgifter. De vedvarende budgetoverskridelser udgør et strukturelt problem. De øger preset på arbejdsmarkedet. Stigningerne i de offentlige udgifter – som følge af Finansloven for 2001 og de kommunale budgetter – er særlig uheldige i den aktuelle situation.

DI havde gerne set, at Formandskabet i sine politiske anbefalinger havde adresseret problemerne på arbejdsmarkedet mere direkte. Det er ikke tilstrækkeligt at henstille til parterne på arbejdsmarkedet at vise tilbageholdenhed. Danmark har behov for politiske initiativer, der tager presset af arbejdsmarkedet.

Her savner DI fokus på forbedrede strukturer på arbejdsmarkedet. Vi savner anvisninger af, hvordan fleksibiliteten og deltagelsen i arbejdsstyrken kan øges – således at vi kan opnå en tilfredsstillende vækst i de kommende år.

Formandskabet anbefaler i sin analyse, at man fastholder de danske energiafgifters høje niveau. Miljø- og energiafgifter er gennem 90'erne i stigende grad anvendt som et supplement til den traditionelle miljøregulering. Hovedproblemet er, at Danmark har gået enegang på dette område. Det har belastet konkurrenceevnen.

Danske virksomheder er allerede meget effektive i udnyttelsen af deres energikilder. Det betyder, at der reelt ikke er mulighed for at anvende ny teknologi til at kompensere for stigende energipriser.

Samtidig må vi konstatere, at der vil være udsigt til væsentligt stigende elpriser i den kommende periode – selv uden stigende oliepriser. Det afspejler, at den gennemførte elreform ikke fungerer.

Efter DI's opfattelse er det nødvendigt at gennemføre en ny elreform, hvor man både revurderer afgiftsstrukturen og andre forhold – først og fremmest balancen mellem billig, konkurrenceudsat el og dyr strøm, som ikke udsættes for konkurrence.

Med hensyn til beskatningen af Nordsø-produktionen af olie og gas kan DI ikke tilslutte sig Formandskabets tanker om at øge beskatningen. Hensynet til at fremme efterforskningen og udnyttelsen af nye fund i Nordsøen må veje tungere end beskatningshensyn. Og for igangværende produktion er producenterne låst i deres adfærd af store investeringer.

Naturforvaltning og biologisk mangfoldighed

Rapporten rummer et interessant specialkapitel om naturforvaltning og biologisk mangfoldighed. I den forbindelse vil DI blot påpege, at man bør anvende en helhedsvurdering, når man iværksætter analyser af den offentlige prioritering af ressourceanvendelse til naturforvaltning eller andre miljøområder.

Rapporten påpeger bl.a., at befolkningens placering i nærheden af iværksatte friluftspjeker ikke er afgørende for, om friluftspjeket iværksættes. Men udlægning af friluftsområder til rekreative formål konkurrerer jo bl.a. med andre anvendelsesformål – såsom boliger, erhverv og anden infrastruktur. Analysen er derfor en delanalyse, som burde udbygges med alle elementer af en bæredygtighedsvurdering.

Konkret vil det sige, at både miljømæssige, sociale og samfundsøkonomiske hensyn bør være bestemmende for ressourceanvendelsen til friluftspjeker og andre naturforvaltningsformål. Vi skal derfor opfordre til, at Formandskabet anlægger den mere dækkende bæredygtighedsbetragtning i sine analyser.

Med hensyn til metoder til økonomisk værdisætning af befolkningens præferencer for naturoplevelser m.v. er der ikke konsensus om, hvilke metoder, der bedst anvendes til en sådan værdisætning. Samtidig er der et dataproblem.

DI kan derfor støtte Formandskabets synspunkt om, at der er behov for anvendelsen af systematiske metoder og indsamling af data. Men der er et lige så stort behov for at få skabt en enighed om hvilke metoder og data, der er anvendelige.

Håndværksrådet

Håndværksrådet er i hovedtræk enig i formandsskabet konjunkturvurdering for de kommende 2-3 år. Dog er analysen af beskæftigelsen i de dele af erhvervslivet, der retter sig mod det hjemlige marked, lidt for optimistisk. Mens de eksportrettede virksomheder er fulde af optimisme, så er forventningerne mere afdæmpede hos de virksomheder, som især betjener de hjemlige forbrugere. Konkret finder rådet det for optimistisk, at byggeriet kan holde den høje beskæftigelse de kommende 2 år. Beskæftigelsen er ekstraordinær høj i år pga. stormskaderne, og det seneste beskæftigelsestal fra Danmark Statistik tyder også på, at faldet i boliginvesteringerne vil slå ud i et fald i beskæftigelsen, når stormskadearbejdet er afsluttet, og de udskudte opgaver løst.

Håndværksrådet er enig med formandsskabet i, at en stigning på 2% i de offentlige udgifter er uønsket på nuværende tidspunkt. De lempelser, der måtte blive plads til i finanspolitikken, bør ikke ende som øget offentlig beskæftigelse, sådan som der nu er udsigt til i de kommende år. Der er brug for arbejdskraften i de eksporterende erhverv, hvis vi skal have det fulde udbytte af øget efterspørgsel hos vore samhandelspartnere.

Samtidig med, at erhvervslivet oplever stramninger herhjemme, gennemfører mange af vore samhandelspartnere og konkurrerende lande store skattereformer, der letter skatte-

trykket. Det giver her og nu en øget efterspørgsel, som vil komme vore eksporterende virksomheder til gode. Men på længere sigt vil det skade vor konkurrenceevne, at vore konkurrenter mødes af færre omkostninger til skatter og afgifter. Når formandsskabet næste gang fremlægger et kapitel om skatteforhold, vil det være meget interessant, hvis der er redegjort for de langsigtede konsekvenser af, at vi ikke følger den europæiske skatteudvikling. Der er brug for anbefalinger om, hvordan – og i hvilket tempo - vi i Danmark kan gennemføre skattelettelser uden at udsætte vor økonomi for risikoen for en overophedning.

Som kommentar til debatten om vismandsinstitutionens virke skal det understreges, at Håndværksrådet mener, at formandsskabet skal være uafhængigt. Det vil være et stort tilbageslag for vismandsinstitutionens virke, hvis regeringen eller Det Økonomiske Råds medlemmer fik indflydelse på, hvem der skal vælges til formandsskabet, og hvad formandsskabets konklusioner skal være i de enkelte analyser. Håndværksrådet vil dog gerne samtidig påpege, at det er uheldigt, at offentliggørelsen i dag finder sted, en uge før rådsmedlemmerne må udtale sig.

Landbrugsraadet, Dansk Familie Landbrug og Danske Andelsselskaber

Dansk økonomi

Overordnet set deler Landbruget opfattelsen af, at det fortsat går godt for dansk økonomi. Da forbruget tilbage i 1998 begyndte at tage fat lykkedes det ved hjælp af Pinsepakken at dæmpe det indenlandske forbrug. Samtidig steg efterspørgselen fra resten af Europa. Begge forhold bidrog til den kraftige forbedring af betalingsbalancen i 1999 og i år.

Vi har noteret, at det i prognosen forventes, at det også fremover er eksporten, der skal trække den økonomiske vækst. Landbruget oplever en stigende efterspørgsel og stigende priser i markedet på mange af vores produkter, og der er en betydelig investeringsaktivitet især i primærproduktionen. Danmark har således alle muligheder for at udbygge vores internationale markedsandele. Den væsentligste begrænsning i de kommende år er imidlertid arbejdskraftressourcerne. Den faldende arbejdsstyrke gør det derfor nødvendigt for samfundet som helhed at prioriterer anvendelsen af arbejdskraftressourcerne nøje. Derfor deler vi formandsskabets bekymring over at de senere års stigende offentlige beskæftigelse ser ud til at fortsætte fremover.

Energi

I rapporten fremføres mange gode argumenter for at bibeholde afgiftsniveauet på energi trods de nuværende høje priser på olie. Bl.a. at den knappe forsyning og de høje priser bør føre til et faldende forbrug, og at en reduktion af afgifterne på nuværende tidspunkt kan virke begrænsende på konkurrencen i markedet. Vi accepterer begge argumenter, men mener, at det ville være naturligt så også at foreslå, at naturgas og olie indgår i en indbyrdes konkurrence. Derved kunne naturgas i den nuværende situation supplere olieforbruget. Det ville sende de rette signaler til OPEC-landene, og danske virksomheder vil nyde konkurrencemæssige fordele af den danske naturgasproduktion.

Trods de overordnede synspunkter om at energipriserne skal følge markedet, er der i den nuværende situation behov for at hjælpe særlige energitunge erhverv. Det er ikke rimeligt at de høje danske afgifter og manglen på konkurrence mellem olie og naturgas skal koste enkelte sektorer eksistensen.

Naturforvaltning og biologisk mangfoldighed

Kapitlet Naturforvaltning og biologisk mangfoldighed er en god gennemgang af de problemstillinger der rejser sig når knappe økonomiske ressourcer skal prioriteres hensigtsmæssigt i forhold til vores ønsker til den fremtidige natur.

Reguleringen af samspillet mellem natur, livsudfoldelse og produktion er konfliktfyldt, og det er en stor opgave at beslutte hvilke hensyn, naturforvaltningen skal tilgodese. Vi skal tage hensyn til biodiversiteten, beskytte sjældne naturtyper, skabe rekreative værdier, og ikke mindst sikre en fremtidig landbrugsproduktion.

Hensynene til naturforvaltningen vil ofte være så konfliktfyldte, at målene ikke lader sig opfylde inden for alle områder. Det er forkert at omtale biodiversitet som noget, der bør opfyldes i enhver biotop - en sådan holdning vil få store økonomiske konsekvenser. Vi skal overholde internationale forpligtelser for biodiversitet, men rekreative ønsker kan sagtens opfyldes i fx en højstammet bøgeskov, selvom det betegnes som forarmet natur.

Der findes i dag en række både nationale og internationale målsætninger, som har til hensigt at beskytte naturen. I den sammenhæng er det vigtigt at overholde de internationale forpligtelser, da indsatsen for en biologisk mangfoldighed er et globalt anliggende. Det er også den billigste måde, hvorpå man kan redde flest mulige arter. De nationale målsætninger bør derfor udarbejdes med udgangspunkt i de regler, som bl.a. er fastsat i EU-direktiver (f.eks. Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektivet). EU-direktivernes effektivitet er dog helt afhængig af, at de overholdes i alle lande. Samtidig skaber en uens implementering også konkurrencemæssige problemer.

I forbindelse med vores nationale arbejde for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse er det vigtigt, at man i højere grad får systematiseret dataindsamling og metoder til

opgørelse. Amterne og andre har foretaget et utal af registre, som det nu viser sig ikke har en kvalitet, så materialet kan bruges til at fortælle noget om udviklingen.

Endvidere er det vigtigt, at vi i vores fremtidige arbejde med naturforvaltning tager hensyn til, at naturen er dynamisk. Over tid vil arter forsvinde og nye arter opstå. Derfor bør der være mulighed for, at de beskyttelsesmæssige tiltage i højere grad bliver fleksible, således at man kan følge naturens dynamik.

Det er ligeledes vigtigt at foretage en samfundsøkonomisk prioritering i forbindelse med naturbeskyttelsen. Vi kan ikke få det hele, fordi der er modstridende interesser knyttet til en sådan beskyttelse. Det er derfor vigtigt, at der udarbejdes et godt fagligt udgangspunkt for en sådan prioritering. Det nu nedsatte Wilhjelmudvalg har fået til opgave at komme med et fagligt oplæg som udgangspunkt for en kommende politisk handlingsplan. Det Økonomiske Råds arbejde her er et godt fagligt input til dette arbejde.

Gødningsafgifter

Det er positivt at formandsskabet denne gang har valgt at se nærmere på, hvordan samfundet får mest for pengene når det gælder indsatsen for natur og miljø. Det gælder såvel i forhold til kvælstofudledning som i forholdet til administrationen af de naturvenlige jordbrugsforanstaltninger.

Landbruget er dog meget uenig i, at det er vanskeligt at kontrollere om landbruget overholder kvælstofnormerne, standarder og frivillige aftaler. Gennem mark- og gødningsplanerne har vi et godt redskab til på bedriftsniveau at følge udviklingen. Landbruget mener også, vi har nået store resultater gennem normer og frivillige aftaler. Siden 1984 er forbruget af kvælstof i handelsgødning reduceret med næsten 40 pct. Det er sket takket være en markant bedre udnyttelse af husdyrgødningen.

Det vil være en god idé at belønne landmænd, der begrænser udledningen af næringsstoffer, men afgiftsmodellen har trods sine teoretiske fordele mange praktiske begrænsninger.

Modellen som skitseret i rapporten vil fx straffe de dyrevenlige staldsystemer med dybstrøelse samt køer og grise på friland. Samtidig er der stor forskel på de enkelte driftsgrenes mulighed for at begrænse udledningen af næringsstoffer. Det bør vi forholde os til, ellers eksporteres udledningsproblemerne blot til andre lande.

Samtidig har afgiftsmodellen store krav til pålidelig information om bedriftens næringsstofbalance, som teknisk set ikke kan imødekommes - i hvert fald ikke uden meget bureaukrati.

Disse forhold burde rapporten have forholdt sig til, før man anbefaler afgifter som red-

skab til at nedbringe udledningen af næringsstoffer.

Endelig er det afgørende, at der sker en tilbageførsel af afgiften. Det er altså ikke nye skatter og afgifter, som vi har brug for i landbruget lige nu. (Statens troværdighed som forhandlingspartner er belastet af vores erfaringer med tilbageførsel af CO₂-midler.)

Forvaltning af arealer med naturvenlig drift

Der er i rapporten også nogle forslag vedrørende forvaltningen af arealer for naturvenlig drift. Det er nødvendigt, at der i fremtiden gøres på en måde så flere penge bruges på naturforvaltning og mindre på administration. Forslaget om udlicitering, for eksempel bortauktionering af kontrakter på naturvenlig drift af landbrugsarealer er et godt forslag. I modsætning til det nuværende system kan forslaget sikre landmændene en passende kompensation, samtidig med at det offentlige får mest mulig beskyttelse for pengene. Forslaget kan være med til at fremme etableringen af våde enge.

Forslaget om at staten opkøber jord og herefter videresælge det med klausul om anvendelsen, kan være problematisk. Kravet til modellen må være, at staten køber jord i markedet, og at det således bliver frivilligt for landmanden om han vil sælge eller købe jord fra ordningen, ellers får modellen mange lighedspunkter med ekspropriation.

Generelt om Det Økonomiske Råd

Institutionen har gennem mere end 30 år fremstået som meget troværdig. Det bør man huske på i den nuværende situation. Troværdigheden vil formentlig ikke styrkes af, at medlemmerne af rådet, som foreslået af LO i den forgangne uge, selv udpeger formandskabet.

Rådet bør fremover tages med på råd, når formandsskabet beslutter at offentliggøre analyser af emner, der skal afgøres af folkeafstemninger.

Derimod kan det diskuteres, om det er hensigtsmæssigt at aviserne bringer uddrag fra sammendraget i ugen op til mødet, uden at medlemmerne eller formandsskabet kan deltage i debatten.

Det Danske Handelskammer

Konjunkturvurdering

Handelskammeret er enig i Formandsskabets konjunkturvurdering, der generelt tegner et positivt billede af den økonomiske udvikling i Danmark.

Formandsskabet tolker indsnævringen af rentespændet overfor euroen, som et udtryk for fortsat tillid til den danske fastkurspolitik. Men formandskabets frygt for inflation hænger sammen med euroen. Handelskammeret mener, at Formandsskabet burde påpege, at inflationsusikkerheden vil forsvinde med dansk eurodeltagelse.

Formandskabets vurdering af de stigende offentlige udgifter bekræfter, at regeringen ikke har styr på de offentlige udgifter. Formandskabet vurderer, at de offentlige udgifter i 2001 vil stige med over 2 pct. Men Handelskammeret savner en diskussion af de offentlige udgifter.

Handelskammeret efterlyser Formandsskabets vurdering af, hvordan stigningen i de offentlige udgifter er fordelt. Hvad er de underliggende udgifter? I hvor høj grad er der tale om, at udgiftsstigningerne er lovbundne, og i hvor høj grad er der tale om, at udgiftsstigningerne bundes i politiske tiltag? Hvor mange chancer er der for at ændre retningen på udgifterne? Formandskabet burde også kvantificere de sparede renteudgifter på den offentlige gæld, og hvilken betydning de har haft på det økonomiske råderum.

Det mener Handelskammeret, kunne være spændende at få belyst. Formandsskabet skitserer en fremgang i beskæftigelsen i de kommende år, hvor arbejdskraften bliver opsuget af den offentlige sektor. I et arbejdsmarked, hvor der i forvejen er svært at skaffe kvalificeret arbejdskraft, mener Handelskammeret, at det er uacceptabelt, at den private sektor skal konkurrere med den offentlige sektor om medarbejderne. Der er behov for en udvidelse af arbejdsstyrken. Formandsskabet forventer kun en udvidelse af arbejdsstyrken med 3-4.000 personer i de næste tre år. Handelskammeret savner konkrete anbefalinger fra Formandsskabet af tiltag, der kunne foretages for at udvide arbejdsstyrken yderligere.

Naturforvaltning og biologisk mangfoldighed

Handelskammeret har ingen kommentarer til afsnittet.

Dansk Handel & Service

Efter sidste rådsmøde har vi i Dansk Handel & Service flere gange overvejet, hvor mange kræfter, vi skulle lægge i arbejdet her i Rådet. Rådets overordnede formål er ”at bidrage til at samordne de forskellige økonomiske interesser”. Det synes vi er et godt og ædelt formål, hvis det tages alvorligt fra samtlige deltagere incl. formandskabet. Det syntes vi ikke i tilstrækkeligt omfang var tilfældet på sidste Rådsmøde i forbindelse med debatten om ØMU’ en.

Det bliver ikke bedre, når den foreliggende rapport ”lidt selvretfærdigt” konstaterer, at ”udsigterne for de kommende år ikke er påvirket negativt af afstemningsresultatet” vedr. ØMU’en. Mig bekendt talte hovedparten af medlemmerne på sidste rådsmøde om fordele ved at deltage i ØMU’en, og ikke om negative effekter ved at stå udenfor.

På den baggrund håber Danske Handel & Service, at både rammer og indhold omkring Det Økonomiske Råd finder en form, så diskussionsoplæg, debat og de i pressen gengivne referater heraf afspejler den bredde og de nuancer, som den samlede proces er udtryk for.

Dansk Handel & Service deler i øvrigt - med enkelte undtagelser - formandskabets vurdering af konjunktursituationen i den danske økonomi. Men endnu engang er der grund til at pege på behovet for fornyelse af den centrale del af publikationen.

Dansk økonomi gennemgår – som alle andre vestlige økonomier – store strukturelle omvæltninger i disse år i takt med udviklingen af verdenssamfundet. Kapitlet tager ganske vist spæde skridt i den rigtige retning ved fx at se på produktivitetsudviklingen og sektorforskydningerne i serviceerhvervene. Men disse nye tilgange behandles kun meget overfladisk, og med kun ét temakapitel i hele publikationen burde det ikke være de pladsmæssige argumenter, der har givet begrænsningen.

Forventningerne til udviklingen i privatforbruget i indeværende år er nedjusteret markant i forhold til den forrige prognose, hvilket er en naturlig følge af det særdeles svage 1. halvår. Alligevel skønner formandskabet – tilsyneladende udokumenteret, at udviklingen er vendt i 2. halvår på baggrund af stigende reale disponible indkomster. Denne vending harmonerer overhovedet ikke med de meldinger Dansk Handel & Service løbende modtager fra sine medlemmer i den danske detailhandel.

Der er ikke sket nogen bedring i detailhandlen i 2. halvår, og sektoren har nu i grove træk ligget underdrejet siden Pinsepakken blev vedtaget for over to år siden. Den lempelse, der følger af de lavere bundskatter mere end opvejes af det stigende renteniveau, udhulingen af rentefradragsretten og ikke mindst de voldsomme stigninger i energipriserne. Det er forhold, der absolut ikke er aftaget i 2. halvår og det påvirker desværre også andre dele af privatforbruget end blot bilkøbet, som formandskabet lægger særlig stor vægt på.

Dansk Handel & Service frygter derfor, at forbrugsvæksten bliver endnu lavere i 2000 og anser også formandskabets forventninger til 2001 for værende helt urealistisk høje. Ganske vist lempes bundskatten yderligere, men med finanslovsaftalens nye grønne afgifter, en svagere beskæftigelsesvækst og med prisstigninger på ejendomsmarkedet, der ebber ud, skal der ske meget betydelige fald i energipriserne, før privatforbruget vil vise positive reale vækstrater af betydning.

På den baggrund vurderer Dansk Handel & Service ikke, at finanspolitikken er for ekspansiv i 2001.

Problemet er ikke den mindre finanspolitiske lempelse, men det at den er drevet af udgiftssiden. Derfor er vi enige med formandskabet i det uholdbare ved udsigten til tiltagende vækst i det offentlig forbrug til næste år. Dansk økonomi er ikke langt fra sine kapacitetsgrænser og det er meget uheldigt, at den offentlige sektor lægger beslag på stort set hele forbrugsvæksten. Befolkningens krav og forventninger til den offentlige sektor er store og Dansk Handel & Service efterlyser derfor en mere kritisk diskussion af kravene om større prioritering, effektivisering og udlicitering i den offentlige sektor.

Formandsskabet bruger noget mere plads på at behandle servicesektoren end tidligere, hvilket Dansk Handel & Service naturligvis anser som meget positivt. Det vises bl.a., at servicesektoren gennem de sidste 10 år er kendetegnet ved pæne vækstrater i produktiviteten, der overgår udviklingen i industrien. Det fremhæves også, at servicesektoren er en meget heterogen gruppe, hvilket naturligvis er korrekt.

Men denne analyse er desværre meget kortfattet og den hæmmes af, at der kun ses på tal for 1988 og 1996. Det er på to meget forskellige tidspunkter i konjunktur-forløbet, hvilket præger konklusionen. For havde man brugt tal for 1998 eller 1999 frem for 1996 ville konklusionerne være væsentligt anderledes. Disse tal findes imidlertid ikke i nationalregnskabet - men kan stykkes sammen ved hjælp af andre kilder. Denne problematik er desværre meget symptomatisk for den mangelfulde statistiske dækning af den danske servicesektor trods sektorens tiltagende betydning for den danske økonomi.

Dansk Handel & Service er enig med formandskabet i, at der i forbindelse med auktionen over licenserne til radiofrekvenserne til tredje generations mobilnet bør sikres en rimelig afvejning mellem ønsket om højt provenu og de bredere samfundsmæssige interesser. Det mest oplagte ville være at nuancere auktionsmodellen. Det kunne ske ved at kombinere auktionen med elementer fra den såkaldte "skønheds-konkurrence" model.

Dansk Handel & Service er derimod ikke enig i formandsskabets anbefaling af, at provenuet fra auktionen udelukkende skal anvendes til nedbringelse af den offentlige gæld. En del af provenuet bør principielt afsættes til at igangsætte initiativer med det sigte at udvikle bredbåndskommunikation i Danmark, hvilket også på lang sigt vil styrke den danske økonomi.

Finansrådet

Finansrådet er generelt enige i formandskabets konjunkturvurdering. Forventningerne til stigningen i det private forbrug i de kommende år kunne dog være for optimistiske. Væksten kan endnu rammes yderligere af de høje energipriser og af eftervirkningerne af Pinsepakken, herunder ikke mindst Pinsepakkens påvirkning af boligmarkedet. Dermed ligger formandskabets vurdering af væksten i dansk økonomi også i overkanten af, hvad Finansrådet anser for sandsynligt. Finansrådet tør derfor heller ikke udelukke risikoen for, at Danmark igen kommer ud i en situation med egentlig lavvækst.

Vi deler formandskabets opfattelse af inflationen som et risikoelement for udviklingen i dansk økonomi, og Finansrådet er derfor enig i formandskabets opfordring til løn tilbageholdenhed. Finansrådet har tidligere støttet formandskabets anbefaling af, at der føres en neutral finanspolitik. Vi kan derfor også tilslutte os formandskabets henstilling om, at regeringen lever op til dens egen målsætning om en årlig real stigning i det offentlige forbrug på 1 pct. Det er afgørende, at den offentlige sektor ikke lægger beslag på hele den økonomiske fremgang. Råderummet i dansk økonomi er begrænset, og det er vigtigt, at der er plads til vækst i den private sektor. Finansrådet ser derfor et klart behov for en øget prioritering mellem de forskellige offentlige udgifter. Finansrådet vil gerne komplimentere formandskabet for den uddybende beskrivelse af såvel den årlige som de flerårige finanseffekter. Sidstnævnte viser, at vi risikerer, at hele beskæftigelsesvæksten i årene 2001-2003 kommer til at blive trukket af den lempelige finanspolitik. Det er overordentligt problematisk, at den offentlige sektor de kommende 3 år således lægger beslag på hele den frie kapacitet på arbejdsmarkedet.

Formandskabet påpeger, at nej'et til euroen i den korte tid siden afstemningen, ikke har haft negative finansielle konsekvenser. De langsigtede økonomiske konsekvenser af nej'et er imidlertid endnu ikke kendte. Det er alt for tidligt at vurdere de samlede konsekvenser af nej'et til euroen. Det er endvidere værd at understrege, at nej'et til euroen øger behovet for at fastholde en ansvarlig linie i den økonomiske politik. Det er en afgørende forudsætning for, at Danmark fortsat kan bevare de finansielle markeders tillid.

Formandskabet fremhæver den usikkerhed, der knytter sig til vurderingen af de fremtidige udfordringer for dansk økonomi. Det understreger behovet for en stram styring af de offentlige udgifter. Usikkerheden knytter sig særligt til udviklingen i ældreandelen og dermed den stigende efterspørgsel efter traditionelle velfærdsydelser som sundhed, pleje og pasning. Hertil kommer den udhulning af det fremtidige skattegrundlag, som er en konsekvens af blandt andet det ydre pres på skattesystemet, tendensen til tidligere tilbagebetrækning og den fortsat kortere arbejdstid.

Det er også nødvendigt at rette fokus på udviklingen i arbejdsstyrken. Arbejdsstyrken ventes godt nok at stige med 20.000 personer i år, men vil i årene derefter være stort set uændret. Finansrådet støtter derfor fuldt ud formandskabets anbefaling af behovet for strukturreformer på arbejdsmarkedet. Finansrådet støtter derfor formandskabet vurdering, at BNP-væksten vil aftage, medmindre der gennemføres arbejdsmarkedsreformer, der kan øge arbejdsudbuddet. Hvis BNP-væksten fremover blot skal op i nærheden af, hvad vi har set i USA gennem de seneste år, kræves der desuden øgede tekniske fremskridt og dermed produktivitetstigninger. Formandskabets analyse af drivkræfterne bag den historiske BNP-vækst er interessant. Den understreger med al tydelighed produktivitetens betydning for den økonomiske vækst.

Behovet for en højere produktivitetvækst og et større arbejdsudbud hænger tæt sammen med skattesystemets udformning. Finansrådet ser det som helt afgørende, at incitamentet til at yde en ekstra indsats øges. Der er et påtrængende behov for at få reduceret de høje marginalskatter, og Finansrådet er overbevist om, at for eksempel en fjernelse af top-skatten i stort omfang vil være selvfinansierende. Skatterne - både selskabs- og personskatter - indgår som en meget vigtig del af erhvervslivets rammebetingelser, og vi ser derfor frem til den næste rapport fra Det Økonomiske Råd, hvor der er annonceret et kapitel, der ser nærmere på skattespørgsmål. Finansrådet vil i den forbindelse opfordre formandskabet til at se nærmere på de aktuelle internationale strømninger i retning af skattereformer, som indebærer reelle skattenedsættelser. Det er bemærkelsesværdigt, at flere af vores nære samhandelspartnere har været i stand til at reducere marginalskatterne, mens vi i Danmark trods de gode konjunkturer fortsat har nogen af verdens højeste marginalskatter. Formandskabet kunne i den forbindelse bidrage til en saglig debat ved at beregne retvisende mål for skattetrykkets størrelse, som ikke er påvirket af den tekniske sammensætning af de enkelte landes skattesystemer.

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd

Det Økonomiske udvikling

FTF er på en lang række punkter enig i Formandskabets positive vurdering af den danske økonomi. FTF opfatter den danske økonomi som grundlæggende sund, hvilket bekræftes af, at der, på trods af nej'et til deltagelse i den fælles mønt, ikke er sket et pres på renten og den danske økonomi generelt.

Inflationstakten som et risikomoment for dansk økonomi, som der peges på i oplægget, deles af euro-landene, hvis inflationsniveau også er stigende, specielt foranlediget af energipriserne.

Energipriser

FTF er enig i Formandskabets betragtning om, at en kompensation på de stigende energi-priser i form af nedsættelse af skatter og afgifter på energi, ikke er den rigtige model at vælge. FTF er af den opfattelse, at med en nedsættelse af afgiften på energi, vil energi-priserne stige, således at det vil resultere i øget indtjening til olieproducenterne og ikke til formindskelse af prisen.

I forhold til beskatningen af olie- og gasproduktionen er FTF af den opfattelse, at den danske beskatning bør være sammenlignelig med beskatningen, der foregår i andre lande omkring Nordsøen, således at den danske skat ikke er speciel lempelig. Det vil også give den positive effekt, at når man beskatter olie- og gasproduktionen, beskattes de mere immobile skatteobjekter.

De offentlige finanser

Formandskabet peger i sit oplæg på det positive i, at der er et stort offentligt overskud, så der kan afdrages på gælden med en reducere af den fremtidige rentebyrde som følge. Dette økonomiske råderum peger Formandskabet på kan anvendes til de fremtidige behov, der opstår som følge af den demografiske udvikling med flere ældre m.v.

FTF er imidlertid af den opfattelse, at der allerede nu er betydelige behov i den offentlige sektor, som ikke imødekommes på tilfredsstillende niveau. Dette gælder både inden for ældreomsorg, børnepasning og uddannelse, hvor der både kvantitativt og kvalitativt i høj grad er behov for, at der tilføres ressourcer, så der kan ske en udvikling, der gør, at det offentlige kan honorere de krav, et velfærdssamfund som det danske stiller.

Den knivskarpe prioritering, der er foregået de seneste år med betydelige pres på kommunernes mulighed for at levere serviceydelser til borgerne, afspejles i, at der sker en nedslidning af de fysiske rammer for den offentlige serviceproduktion, lige såvel som udbuddet og indholdet i serviceydelserne.

Ligeledes kan FTF pege på, at der for de offentlige ansattes løn- og arbejdsvilkår samt deres muligheder for efteruddannelse er et behov for yderligere tilførsel af ressourcer. Rekruttering og fastholdelse af en velkvalificeret offentlig arbejdsstyrke, der også er påvirket af den demografiske udvikling, stiller krav til de økonomiske ressourcer, hvis den øgede byrde skal løftes.

Formandskabet lægger i deres diskussionsoplæg op til en diskussion om fordelingen mellem generationer i forhold til, at man på nuværende tidspunkt afdrager hurtigt på den offentlige gæld. Samtidig peger Formandskabet på, at det ikke er oplagt at lempe på finanspolitikken. FTF kan i den sammenhæng pege på, at en anden fordelingspolitisk

profil mellem generationer ikke nødvendigvis behøver at betyde skattelettelser og en forøgelse af privatforbruget nu, men at der jvf. de ovenfor nævnte problemer omkring den offentlige sektors serviceniveau bør bidrages med løsninger til fordel for det offentlige forbrug og investeringer.

Lønudvikling

FTF er enig i, at der er en lang række af de økonomiske faktorer og udviklingstendenser, der skal spille ind i forhold til hvilken lønudvikling, der er hensigtsmæssig, men for FTF er det væsentligt, at der er en parallelitet i lønudviklingen for de forskellige sektorer.

Arbejdsbevægelsens Erhvervsråd

Kapitel I

1. DØR konkluderer, at det går godt for dansk økonomi, men at der er risiko for flaskehalse

AE er enig i det meget positive billede af udviklingen i dansk økonomi, som DØR tegner. AE er også enig i, at risikoen for øget inflation knytter sig til udviklingen i dollarkurs, oliepriser og lønninger.

2. DØR udtrykker bekymring for, at ECB vil føre en pengepolitik, der ikke er i Danmarks interesse

AE deler ikke denne bekymring for nærværende. DØR frygter, at øget vækst i euro-landene kan medføre en strammere pengepolitik og dermed højere rente i Europa. Da DØR samtidig peger på, at det, der er risikoen for dansk økonomi, er overophedning og inflation, synes der ikke at være modstrid mellem kravene til den europæiske og danske pengepolitik.

3. DØR vurderer, at finanspolitikken er for slap

Dette synspunkt bør ifølge AE nuanceres. Den danske vækst er i øjeblikket lavere end udlandets. Dette taler isoleret set for, at finanspolitikken ikke bør være for stram. Den lave ledighed kan dog begrunde, at ekspansiv finanspolitik kan være et problem, fordi det kan øge risikoen for flaskehalse på arbejdsmarkedet. Den lave ledighed øger behovet for en offentlig politik, der forbedrer arbejdsmarkedets strukturer og øger arbejdsudbuddet. Her tager DØR – efter AE's opfattelse - ikke tilstrækkelig højde for, at mange af regeringens initiativer i Finanslov 2001 forbedrer arbejdsmarkedets strukturer og øger arbejdsudbuddet. Det drejer sig om etablering af vinterbyggefond, der øger den effektive arbejdsstyrke i byggesektoren, tilskyndelse til flere praktikpladser, indførelse af arbejdsmiljøafgifter, som mindsker sygefravær og nedslidning, samt en øget indsats med hensyn til uddannelse og forskning.

4. DØR ser positivt på, at regeringen ser på beskatningen af olie og -gasproduktionen i Nordsøen

AE foreslår en stramning af beskatningen af overskuddet fra olie- og gasproduktionen fra både nuværende og fremtidige felter i Nordsøen til et niveau, så den overnormale profit (ressourcerenten) kommer den danske befolkning og ikke olieproducenterne i Danmark og udlandet til gode (61 pct. af DUC ejes af Shell og Texaco). AE er kritisk overfor, at Skatteministeriet lægger op til kun at ville se på beskatningen af fremtidige fund. Sagen er foreløbig sendt videre til et nyt udvalg, der får 1-2 års arbejdstid, med risiko for at det hele ender ud i ingenting. Andre lande har også - ligesom Danmark også tidligere har gjort det - løbende ændret beskatningen. Olieselskaberne er vant til, at beskatningen ændres og rationelle selskaber må også forvente sådanne ændringer, når forholdene tilsiger, at sådanne ændringer er rimeligt begrundet. Da både DØR's og Skatteministeriets analyser viser, at beskatningen af DUC er relativt lempelig og at de indtjener en betydelig overnormal profit (en ressourcerente), er skattestramningen velbegrunderet.

5. DØR mener ikke, at energiafgifterne bør nedsættes

AE er enig heri – af de grunde som nævnes af DØR.

Kapitel II

1. DØR foreslår at udlicitere naturvenlig drift af arealer ved en bortauktion af kontrakter.

AE ser positivt på DØR's forslag, da det kan sikre mere miljø for de samme penge.

2. DØR konkluderer, at naturforvaltningen ikke tilgodeser sikring af grundvandet godt nok

AE mener, at resultaterne af DØR's statistiske analyse må tages med store forbehold på grund af de metodiske og datamæssige problemer. Der bør iværksættes en dyberegående analyse af problemstillingen. DØR påpeger selv, at beregningerne lider under, at der mangler vigtige oplysninger om f.eks. biologiske og geologiske sammenhænge. AE begrundes sine forbehold med, at sammen med udeladelsen af disse sammenhænge, kan a) udeladelsen af andre relevante forklarende variable og b) det forhold, at et givet projekt kan have flere formål, påvirke de statistiske resultater markant og dermed underminere grundlaget for DØR's kritik.

3. DØR foreslår at indføre en afgift på landbrugets nettoudledning af kvælstof.

AE mener, at forslaget principielt set er en god idé, men tvivler på, at det kan laves i praksis på en hensigtsmæssig og rimelig måde. AE foreslår i stedet indførelse af en bruttoafledningsafgift, som er væsentlig nemmere at administrere og opføre korrekt. En nettoudledningsafgift vil betyde, at hver landmand skal lave et næringsregnskab for sin bedrift, hvilket i praksis er en meget svær sag.

4. DØR konkluderer, at fredningsindsatsen ikke er godt nok prioritet og omkostningsbevidst nok

AE mener ikke, at man på baggrund af de foretagne analyser kan konkludere, som DØR gør. Det skyldes store metodemæssige problemer i DØRs analyse. Et af problemerne er kvadratopdelingen af Danmark og 30 pct.-kriteriet. Beregningerne tager ikke i tilstrækkeligt omfang højde for, at mange fredninger kun nødvendiggør, at der lægges beslag på et forholdsvis beskedent areal. DØR's egen følsomhedsanalyse viser også, at den beregnede manglende artsdækning er følsomt overfor ændret kvadratinddeling og pct.-kriteriet. Et andet problem er, at der i analysen ikke tages højde for, at fredninger historisk har haft og stadig også har andre mål end at beskytte dyre- og plantearter. F.eks. landskabsbevarelse med æstetisk/kulturel værdi, men med ringe biodiversitetsmæssig værdi. Et tredje problem er, at analysemetoden overser, at der i en række tilfælde er andre og mere effektive metoder end fredning til at beskytte dyrelivet på. F.eks. krav om opsættelse af gitterriste i åleruser, så oddere ikke fanges i åleruserne, når de jagter ålene.

5. DØR konkluderer, at friluftslivsprojekterne ikke er prioriteret højt nok i de bynære områder

AE mener som begrundet ovenfor, at resultaterne af den statistiske analyse må tages med store forbehold og ikke kan stå alene.

6. Afsæt flere penge på finansloven til at forbedre grundlaget for prioriteringer i naturforvaltningen

AE støtter DØR's forslag. En tilførsel af flere midler kunne kombineres med en omprioritering af de nuværende midler således, at en lidt større del af de samlede midler bruges til at forbedre beslutningsgrundlaget.

Uddybende baggrundsnotat kan læses på vores hjemmeside: www.ae-dk.dk

De kommunale organisationer

Det er landsforeningens overbevisning, at behovet for natur og biologisk mangfoldighed er stort og arbejdet med at forvalte naturen og sikre og udvikle en række kredsløb derfor også er stort.

Der er mange indgangsvinkler til dette arbejde, herunder en økonomisk. Landsforeningen er positiv overfor at drøfte nye principper og nye virkemidler som supplement til det nuværende system. En række problemstillinger er dog endnu uafklaret.

Grundlæggende kan man slå fast, at naturen og alle de kredsløb der indgår, er utroligt komplekse og derved meget svære (umulige) at analysere til bunds. Forsøget med at gøre naturværdierne og naturforvaltningen økonomisk operationel er således behæftet med en lang række usikkerheder. Naturen tillægges forskellige subjektive værdier og det synes meget svært at indarbejde objektive kriterier, der giver det nødvendige grundlag for en analyse. Der er også en række definitionsspørgsmål der er problematiske, ligesom det natursyn der vælges har betydning for arbejdet.

De forskellige lovgivninger på området (eksempelvis miljøbeskyttelsesloven og naturbeskyttelsesloven) har helt forskellige udgangspunkter og der mangler en præcisering af hvordan disse lovområder i højere grad spiller sammen. En bedre belysning af sammenhængen mellem de økonomiske betragtninger og natur- og miljøbegrebet, vil styrke udgangspunktet for naturforvaltningsindsatsen.

Det er landsforeningens synspunkt, at der er behov for en bedre koordinering og præcisering af de statslige udmeldinger. Der kan også på nogle områder være behov for en omfordeling af kompetenceforholdet mellem stat, amter og kommuner, ligesom en ændret naturforvaltnings betydning for landdistrikterne overhoved ikke er inddraget.

Landsforeningen er enig i at der er behov for en bred debat om naturforvaltningen og en diskussion af hvilke krav der skal stilles til naturforvaltningen og hvordan de offentlige midler bruges bedst.

I forbindelse med en kommende skovrejsningsindsats, så det landsforeningens holdning, at fordelingen af støttemidler ikke tilgodeser kommunerne og på den baggrund kan man ikke forvente et meget stort skub fremad fra kommunal side.

Landsforeningen anbefaler at man i højere grad indarbejder økonomiske betragtninger i forhold til de faktorer der forurenar, så priserne på forskellige produkter og serviceydelser kommer til af afspejle hvordan de påvirker det omgivende miljø. På den måde vil indsatsen fremover bliver af mere forebyggende art.

I forhold til de internationale forpligtelser, er det vigtigt at der gives rum for lokale tilpasninger så arbejdet både tager udgangs i nogle overordnede krav og den lokale viden på området. På den måde minimeres den modstrid der måtte være mellem de internationale forpligtelser og de nationale mål.

Særlig sagkyndig, Finn R. Førsumd

En kort karakteristik av kapitlet er at det er meget interessant. Det gir en bred gjennomgang av begreper og økonomiske problemstillinger. Kapitlet er fagligt godt oppdatert og holder et solid akademisk nivå.

Natur og biologisk mangfoldighet er av stor betydning for menneskets eksistens og velferd. Det er derfor betimelig å starte med fundamentale prinsipper og så ende med praktiske anvendelser eller analyse av praktisk politikk. Det springende punkt for optimal politikk når det gjelder natur og biologisk mangfoldighet, er at det legges til grunn eksplisitte kriterier for prioritering. Dette gjelder avveiningen natur og biologisk mangfoldighet mot andre goder, såvel som intern avveining. Kapittel II gir en bred og interessant innføring i hvordan man kan komme frem til prioriteringskriterier.

For å kunne fremme biologisk mangfoldighet må man først være enige i hva som legges i begrepet. En mulighet er å legge antall arter av forskjellige livsformer til grunn. En annen mulighet er å fokusere på spennvidden i det genetiske materialet. Det er et spørsmål om å fokusere på de enkelte truede arter (rødlistede arter) eller ha en bredere innfallsvinkel.

Utgangspunktet for økonomisk baserte regler for prioritering vil være folks preferanser. Disse kan måles ved forskjellige metoder som kapitlet redegjør for. Det kunne kanskje vært lagt mer vekt på hvordan konflikter skal løses. Å forutsette målbar nytte som gjøres av økonomer er kanskje ikke den mest instruktive konfliktløsning.

Natur og biologisk mangfoldighet er typiske kollektive goder (fellesgoder) som private konkurransemarkeder ikke vil gi oss tilstrekkelig tilbud av. Det offentlige må gripe inn og ta ansvar. Det kan også være et spørsmål om hvor nyttig kjennskap til privat betalingsvillighet er. Særlig i en situasjon med begrenset informasjon om f.eks. fremtidig utvikling hos folk kan det være nødvendig at politikere viser lederskap.

To forhold som generelt er i fokus ved vurdering av politikk, er om politikken er i) kostnadseffektiv og ii) gir den samfunnsøkonomisk riktige balanse mellom natur og biologisk mangfoldighet på den ene side og andre goder på den annen. Kapitlet peker på mangler ved handlingsplanen for beskyttelse av natur og biologisk mangfoldighet. Som analyeverktøy brukes en fysisk modell basert på et komplementaritetsprinsipp for utvelgelse av naturområder som skal beskyttes. Danmark oppdeles i kvadrater på 10x10 km. Av disse omdattes 117 av mer enn 30% fredning. Ved modellberegning vises det at det minste areal som dekker alle kjente arter er 31 kvadrater. Beskyttelse minst 3 steder krever 76 kvadrater. Det blir dermed ganske overbevisende demonstrert at fredningspolitikken ikke er kostnadseffektiv.

De 117 kvadrater gir også en dårlig beskyttelse av rødlistede arter. Kun 85% av disse artene dekkes, og 10 av de 35 akut truede arter har ingen beskyttelse.

Men det kan her bemerkes at rekreasjonsverdier ikke er trukket inn i bedømmelsen. Det kan hende politikken er bedre hvis denne dimensjon kommer med. Det skulle være mulig å utvide modellkonseptet til også å dekke rekreative områder.

Kapitlet inneholder en original analyse av forskjellige faktorerers betydning for de faktisk valgte prosjekter ved en regresjonsberegning. Forklaringsvariable er befolkning, antall truede arter, nedsiving av nitrater, areal, turisme målt ved antall overnattinger og antall eksisterende naturområder i nærheten. Prosjektutgiftene er inndelt i friluft, naturgen og skovrejsning. Det påvises en avstand mellom offisielle kriterier for forvaltning og hva som faktisk har motivert prosjektutgiftene.

Kritikken av faktisk politikk virker både relevant og konstruktiv. Forslagene om at det må innhentes betydelig mer data, at det må legges mer vekt på selve sannsynligheten for overlevelse og mer vekt på å prioritere rekreative verdier i bynære områder virker velbegrunnede. Som ledd i å fremme kostnadseffektivitet foreslås det å bruke udlicitering av naturvennlig drift og skaping av våtmarker. Bruk av avgifter på nettoutslipp av kvælstof foreslås mht reduksjon av nitrater til grunnvand. Når det gjelder informasjonsproblemet kan det nevnes at man kan innføre avgift på bruttobruk av kvælstof, og så betale tilbake proporsjonalt til de landmen som kan påvise at kvælstof er bundet i produkter eller på ufarlig måte for grundvand.

